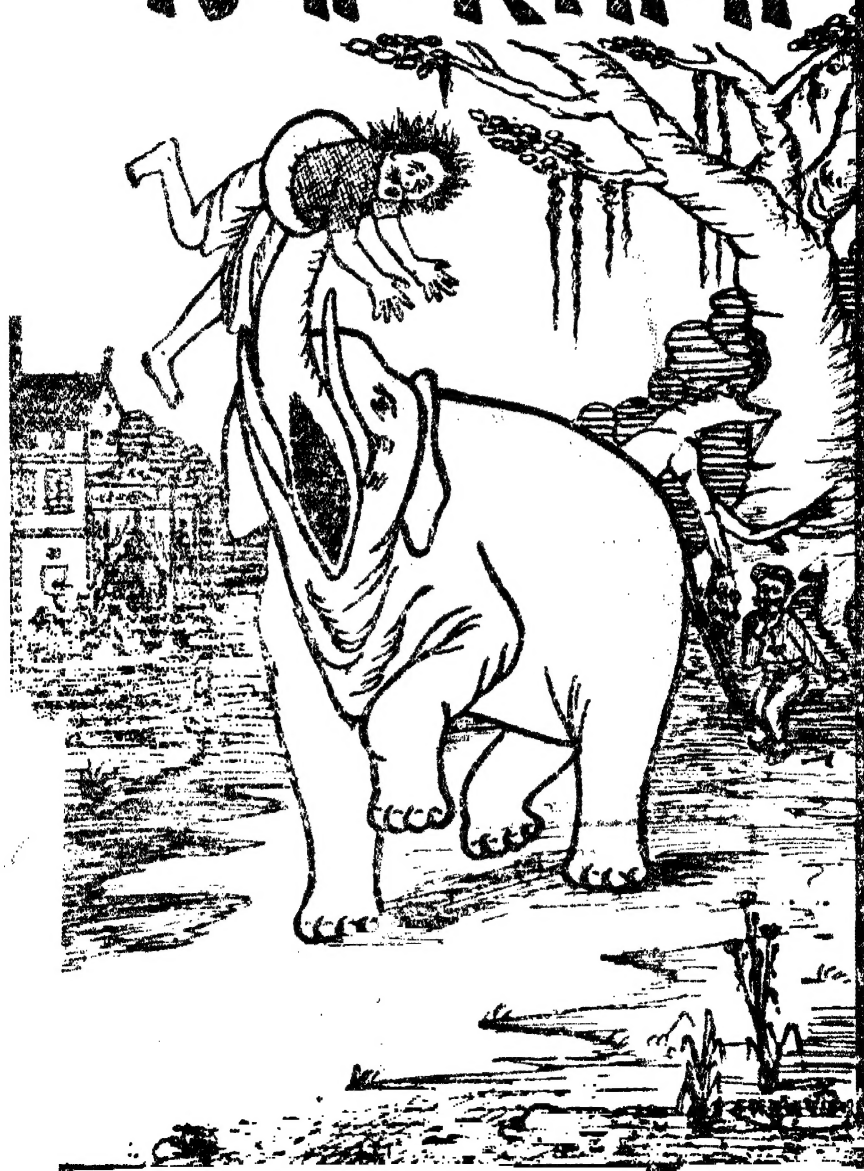

भउनो भउतानो

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

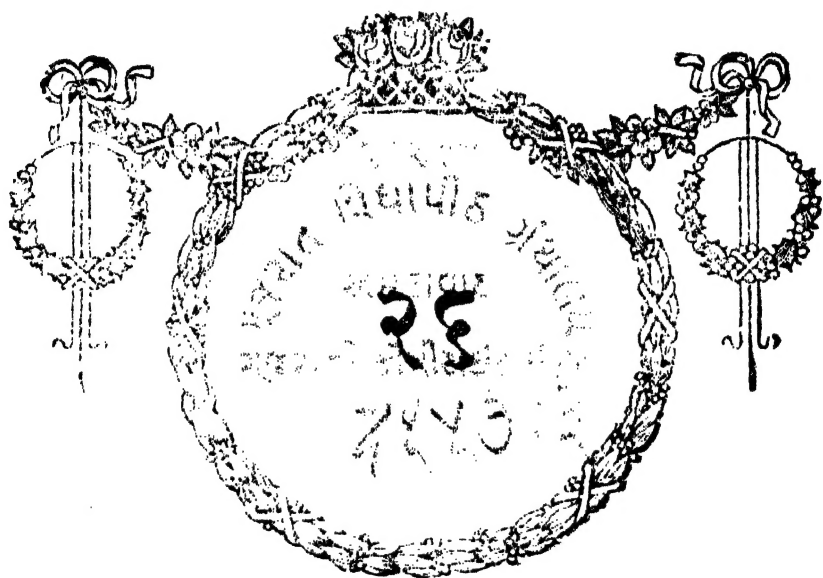
[ગુજરાતી કૅપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૬૨૨૫ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ મહુનો મરતાબો

નિમ્ન ૬૪૫૭ : ૩

ગાંડીવ મુદ્રણાલય, કેળાપીઠ,
સુરતમાં છાપી ગાંડીવ
સહિત્ય મંદિર તરફથી
નટવરલાલ વીમાવાળાએ
પ્રગટ કરી: ૧૯૮૭
૧૯૩૪: આવૃત્તિ બીજી
ક્રિસ્મસ આનો દોઢ

આ મોટાં નાનાં સૌને મરે
એવી સાચી વાત એક અં-
ગાળી આપાનિયામાંથી મળી
આવી છે. દુશ્મની ખાસી-
યતોનો એ ઠીક ખ્યાલ
આપે છે. સૌને એ ગમી
જાય એવી આશા છે

મકનો મસ્તાન

હાથી ધમ ધમ ચાલે,

પાતાળ પાણી હાલે.

હાથી ધમ ધમ ચાલે ત્યારે જો પાતાળનાં પાણી હાલે,
તો પછી હાથી દોડે ત્યારે ?

હાથી હાલો હાલે તે તો જલો, પણ ગાંડો થાય ત્યારે ?

(૧)

ખંગાળા પ્રાંત ને તેનો મૈમનસિંગ જલ્લો.
જલ્લામાં વળી તાલુકો હોય. તેમ મૈમનસિંગમાં
વળી કિશોરગંજ તાલુકો. ત્યાં એક મોટો જગી-
રદાર વારે પૈસાવાળો. ખંગલા, ધર, વાડી, વજીર
જેમણે સિટલાં. નોકર ને ચાકર પણ ખડુ. સૌ ખાય
પીયે ને લહેર કરે !

લહેર તો શું કરે ? એક હાથી હતો તેની
સેવા ચાકરી કરતાંજ દમ નીકળે !

હાથી તો હાથી ! એવો મોટો કે જાણે મોટો

પહાડ ! રૂપાળોયે તેવોજ હું ! ઘાટઘટમે સારો.
ચાલવે દોડવે શૂરો ને ખાવે પીવે પણ પૂરો ! જાણે મ-
કનો મસ્તાનોજ કહોને ! એવા બહુ હાથી મળે નહિ !

તે વેળા લગનવે'વામાં હાથી વાપરવાનો બહુ
શોખ ! લોકો વરઘોડો નહિ કાઢે પણ વરહાથી
કાઢે ! સુરતમાં હજુય કોઈ કોઈ નીકળે છે.

તેથી બધા આસપાસનાઓ હાથીને લઈ જાય.
જેને ઘેર લગન હોય તે જમીનદાર કાકા પાસે
જાય ને હાથી માંગી લાવે. બે ચાર દહાડા રાખે,
ખવડાવે પીવડાવે, કામ કાઢી લે ને પાછો મૂકી જાય.

તે વેળા કંઈ મોટર ન હતી. એટલે હાથી
પર બેસી જવા આવવાનું ઈક પડે. વળી લગન
આવ્યાં દેખાય, શોભા મળે.

એક બાઈને ત્યાં લગન લેવાયા. તેને તો હાથી-
નો બારે શોખ. ક્યાંક ક્યાંકથી હાથીઓ પકડી
લાવ્યા ને બધા ભેગા કીધા; તેમાં આપણો આ
મકનો હાથીયે ખરો.

લગનનું ઘર ! મોજ મઝા અને રમત ગમત

ચાલે. ખાવા પીવાની ને મહાલવાની લહેજતમાં
સૌ ગુલતાન. ગાવા બજાવવાનું ને વાજાં શરણાધ-
નું ભારે તોફાન ! બીજું તો સૂઝેજ શું ?

આપણા હાથીદાદા ત્યાં ડોલતા ડોલતા આવ્યા.
સાથે મહાવત ને રખેવાળ બેય જણા. તેનું જતન
કરવા, તેની સંભાળ લેવા બપ્પે જણા બેધયે.

સાંજ પડી એટલે મહાવતભાઈએ હાથીદાદાને
બવડાવવાની તજવીજ કરી. ઘાસના પૂળા, ને
રોટલા ને ચણા પુષ્કળ બવડાવ્યા. પછી તો દાદાને
બાંધ્યા એક ઝાડ સાથે. વળી બેય પગને પણ
દોરડે બાંધ્યા. હાથીભાઈને બાંધવા એટલે તો પૂછ-
વુંજ શું ?

પછી તો મહાવતભાઈ પગ્યા ગમ્મતમાં. ખાવાનું
ને પીવાનું ને વાજાં સાંભળવાનાં ને બધું બેવાનું !
એવા દુઝ થયા કે પેલા હાથીદાદા તો પછી સાંભ-
રેજ શાના ?

(૨)

હાથીદાદાએ તો ખાવાનું પૂરું કર્યું. રાતમાં તો

બધાય પૂજા પૂરા થઈ ગયા. મકનાને તો ખાવા પુષ્કળ જોઈયે. પેટમાં બિલાડાં બોલવા લાગ્યાં ! રાત પૂરી થઈ—સ્હવાર થઈ. પણ મહાવતભાઈ તો મોજમાં પડેલા. તેને કંઈ સાંભરે શાનું ? હાથીને નહવડાવવો જોઈયે, સાફ કરવો જોઈયે, પછી ખવડાવવું જોઈયે. હાથીનું જતન કંઈ પડ્યા પડ્યા થાય છે ? તેમાં તો મહેનત છે મહેનત !

પણ આપણા મહાવતભાઈ તો સાવ ભૂલી જ ગયા !

ઉનાળાનો દહારો ! હાથીદાદાને તો ઉનાળો એટલે ગરમીમાં બફાઈ જવાનું. જાડું શરીર. રોજ ઠંડ પાણીએ ખરાબર નહાય નહિ, ને ડીક ચોળાવે નહિ ત્યાં સુધી રહેનજ ન પડે. તેમાંયે આ મકનાદાદા તો ખાસ્સા પહાડ જેવા. મરદ માણસ ! પછી એમને માટે તો પૂછવું જ શું ?

વાત કરતાં કરતાં ૨૪ કલાક થયા. ન મળે નહાવાનું કે ન મળે ખાવાનું. હાથીદાદા અકળાય તેમાં નવાઈ પણ શું ? તે તો રાતા પીળા

થઈ ગયા. હાથીને ભૂખ લાગે ને ખાવાનું ન મળે
એટલે ધુંઆકુંઆ ન થાય ?

તે દહાડો પણ વીત્યો. પેલા મહાવતભાઈ ને
રખેવાળ મઝામાં પડેલા. મહાલવામાંથી નવરાજ
શાના પડે ? બીજા દહાડાની રાત ગઈ. ત્રીજે દહાડે
દશેક વાગે મહાવતને હાથીદાદા સાંભર્યાં : ઓ
ખાપ રે, કાલે તો હાથીને નહવડાવવા ખવડાવવાનુંજ
રહી ગયું ને !

તરત દોડ્યો રખેવાળ પાસે : અલ્યા ભાઈ, જા,
જા, દોડ. હાથીને છોડી નહવડાવ ને કંઈ કેળખેજ
ખવડાવ. જા. દોડ.

રખવાળને પણ યાદ આવ્યું : હાં ભાઈ !

તે તો ઉભે પગે દોડ્યો.

મહાવતભાઈને સાંભરતાંજ લાગેલું કે હાથીદાદા
ખોરવાઈ રહ્યા હશે. રાતાપીળા થયા હશે. વખતે
રખવાળને ગાંઠે કે નહિ ગાંઠે મોટો હાથી એટલે
રખવાળને તો શું, કેટલીક વાર ગમે તેવા મહાવ-
તને ય ન ગણકારે !

એટલે મહાવતભાઈ પણ રખવાળની પુઠે લાગલાજ દોડ્યા—હાથીને બાંધેલો ત્યાં.

(૩)

રખવાળ જઈને જુએ છે તો—હાથીએ શું કર્યું છે ? શુઠે શુઠે રસ્તામાંનો કાદવ ડીલ પર ચોપડ્યો છે, ડીલ પર ધૂળ ધૂળ ઉડાડી છે, ગંદો-ગોખરો બન્યો છે, ને જાણે કશામાં ન હોય તેમ ઠંડે પેટે ઉભો છે.

મહાવત હોત તો સમજી જત. પણ આ તો રખવાળભાઈ, ને તે ય વળી નવા હતા. ઝાઝું જાણે નહિ. તે તો રોજનીજ પેઠે હાથીદાદા પામે ગયા. રોજ જય ત્યારે તો હાથી આનંદે ગાજે ને ખરાડે.

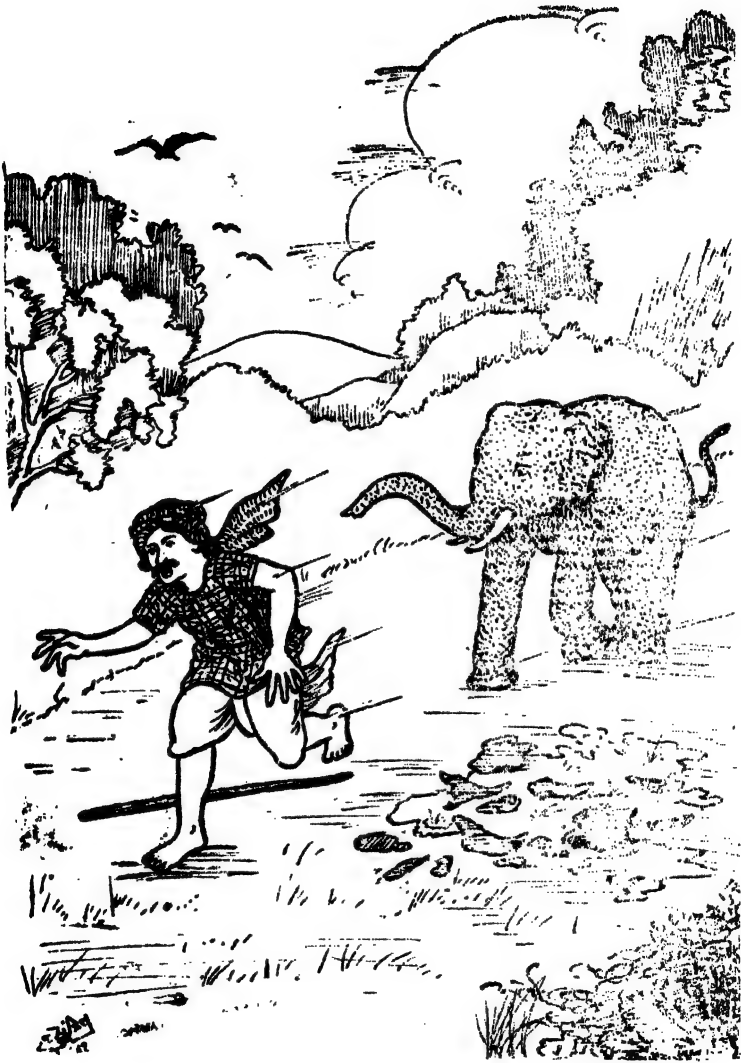
પણ આજે ? આજે તો ઠંડો ને મુંગો ઉભોજ રહેલો. રખવાળે તો ધીમે ધીમે દોરડાની ગાંઠ ઉકેલી. હાથીએ ઉકેલવા દીધી. ન બોલે કે ચાલે. જાણે કંઈ છે જ નહિ ને !

પણ જ્યાં પાછલા બાંધેલા બે પગ છૂટ્યા કે બપ્પ દઈને ફૂંદા હાથીદાદા, ને લીધો રખવાળને

શુંઢમાં. ને પછી તો જેમ કેળના ઝાડને એ અકાળી
મરડી ફૂચો કરે, તેમ રખવાળને અકાળી મરડી
છુંદી નાંખ્યો ! રખવાળ ભાઈ બિચારા વગર સન્નએ
હાથીને પગે કચડાઈ છુંદાઈને પૂરા થયા. ક્યાં ગયું
એનું માથું, ને ક્યાં પગ ને ક્યાં છાતી, કંઈ ઠામ
ન મળે ! બધુંય મોટો માંસનો લોચો ! મહાવતભાઈ
તો દૂરથી રખવાળની આ વલે જોઈ હાથ બાપરે !
કરતા કે નાહા.

હવે હાથી તો પૂરો ગાંડો ખન્યો છે ! દોરડાં
સાંકળ છૂટી ગયાં છે એટલે સાવ છૂટો છે ! ગુ-
સ્સાથી જાણે સળગી ગયો છે ! શિકાર પૂરો થતાંજ
તે ય દોડ્યો. દોડ્યો તે ગયો ગામ તરફ. ને
(ગામમાં જઈ) માણસોને શુંઢમાં ઉંચકી ફેંકવા
માંજ્યા ! ગામમાં તો હાહા ને રોકકળ ને દોડાદોડ !
નાસો રે ભાઈ નાસો. દોડો રે ભાઈ દોડો. હાથી
રાખ્ખસ આવ્યો છે. લોકોને મારી નાંખે છે. બ-
ચ્ચાંને ખાઈ જાય છે. ભાગો રે ભાગો.

પણ હાથીભાઈને પકડે કોણ ? મરવું હાથ

महावतबाध तो हाय आपरे करता के नाडा.

તેજ એની પાસે જાયને ? ગામડું તો જાણે ઉજડ
વેરાન ! લગનવેળા બધું ભૂલાઈ ગયું. લોકો ખારી
ખારણું દઈ ઘરમાં ભરાયા. જાણે જંગલ ને વેરાન
જ તો !

(૪)

પછી તો હાથી ભાઈ મકના મસ્તાના થઈ ફરવા
લાગ્યા. દોડવા ને કૂદવા લાગ્યા. મનભાવતું ખાવા
લાગ્યા. આસપાસનાં ગામોમાં હોકારો પડી ગયો—
ગારો હાથી છૂટો છે. સંભાળજો રે ભાઈ સંભાળજો !

હાથીદાદા તો દહાડે જંગલમાં રહે. ઘાસ ઝાડ
પાંદડા ખાય. ચર્યાં કરે. પણ રાત પડે કે જાણે
ભૂત ભરાય. રાતે દોડાદોડ ને ધમપછાડ ! આસ-
પાસના ગામડાં હેરાન હેરાન ! ક્યારે કયા ગામમાં
મકનો મસ્તાનો દંજો મચાવશે એની શી ખબર ?
ગામ લોકોની મુંઝવણનો તો પારજ ન મળે !

પછી તો એકે જુકિત શોધી. અલ્યા ભાઈ,
પહેરો ખેસાડો પહેરો. દરેક ગામમાં મોટું ઉંચું
ઝાડ હોય તે પર પહેરા ખેસાડ્યા. સાંજ પડે કે

વારાકરતી એકેક જણ તે ઝાડ ઉપર બેસે ને પહેરો ભરે. હાથી જંગલમાંથી નીકળે કે એ બૂમો પાડે ને બધાને સાવધ કરે. મોટી મોટી બૂમો પાડે: એ, ફલાણાભાઈ! બેબે રે, તમારા ધરની પાછલી ભીંતે હાથી ઉભો છે. જગતા રહેબે!

ધરમાં સૌ ગુપચૂપ બેઠા રહે: ચું કે ચાં ન કરે. બોલે શું? છાતીજ ધડક ધડક થતી હોયને!

દીવા પણ મોટા ન કરે. ઝીણા ઝીણા કોડીયા ને તેય હાંડીમાં રાખે. ભભકાબંધ દીવાને અજવાળે ખેંચાઈ હાથીદાદા દોડ્યા દોડ્યા આવે તો? મુંગા ન બેસે ને વાતો કરે તો તે અવાજે અવાજે પણ હાથી ધાઈ આવે! એ તો મકનો મસ્તાનો! કોઈ ધરમાં દીવો દેખાય કે અવાજ સંભળાય એટલે એ તો તૂટીજ પડે. ઝુંપડી હોય તો તેના ભુકા કરે ને ધર હોય તો હચમચાવી નાંખે.

(૫)

એમ તો ઠેઠ ક્યાં સુધી ચાલ્યું! એક દહાડો રાતે ઝાડ પર પહેરેગીર બેઠા'તો. થોડે દૂર એક

ભટજનું ધર હતું. બ્રાહ્મણ બ્રાહ્મણી અને બે છોકરાં. ચારે જણાં જમી ખાઈ નિરાંતે સૂતા'તાં. હાથીના ડરને લીધે ઉંઘ ન આવે એટલે વરવહુ કંઈ કંઈ વાતો કરે. એટલામાં તો પહેરેદાર પોકારી ઉઠ્યોઃ અરે ભટજ, ઓ ભટજ ! તમારા ધરની પાછલી ભીંતે હાથી ઉભો છે જો ! સાવધ રહેજો !

પણ સાવધ તે શું રહે ? તે પહેલાં તો મકનો મસ્તાનો ક્યારનો ગુપચૂપ આવી વરવહુની ધુસપુસ સાંભળતો હતો ! હવે તેણે જોર અજમાવ્યું. ધર હાલવા લાગ્યું. ભટજભાઈ તો નર્ચા ગાંડા જેવા થઈ ગયા. કરવું ચે શું ? રાખ્ખસના પંજમાંથી તે કેમ છટકાય ? શું ઉપાય કરવો ? પોતે ધશ્વર પરમેશ્વરના નામનું રટણ કરવા લાગ્યા. એટલામાં તો કડડભુસ કરતું ધર પડી ગયું !

ગાડો હાથી એટલે શું ? જાણે સો રાખ્ખસનું જોર ! ધર તૂટી પડ્યું ને ઢગલો થયો એટલે એક ખાબુથી ભટજ તો બ્રાહ્મણી તથા છોકરાને લઈ બહાર નીકળ્યા ને ભાગ્યા. ધરની પાછળજ મોટું જંગલ હતું.

સૌને લઈને તેમાં પેંઠા. કંઈ દોડે કંઈ દોડે !

એવે હાથીભાઈ તો પેલા ભાંગ્યા ધરની ખખર લેતા હતા. કંઈ ખાવાનું મળે, કંઈ પીવાનું મળે, તે શોધતા હતા. કંઈ શિકાર મળે તો તે જોતા હતા.

(૬)

જંગલમાંથી ભટજી તો દોડ્યો દોડ્યો જાય છે. રસ્તો સીધો ને સઠ છે. સીધો રસ્તો એટલે જોખમે ભારી ને ? પાછળ હાથીયે દોડી શકે. ગલી-કુંચી હોય તો ભરાઈ જવાનું ફાવે !

પણ પછી એણે રસ્તો કાઢ્યો. રસ્તાની બાજુ પરના ઝાડોમાં સૌ પેંઠા અને એક મોટા ઝાડની પાછળ ગુપચુપ ભરાઈને ઉભા. ચું કે ચાં ન કરે. અવાજ કરે તો હાથીને ખખર પડેને ?

ખૂણે હાથીભાઈએ ધરની જડતી લીધી. ખરાબર તપાસ કરી, પણ ધરમાંથી કંઈ મળ્યું નહિ. માણસ તો તેમાં હોયજ શાનું ? હાથી ઝેરીલો ખનેલો. નાણું માત્ર પર એને વેર. બસ માણસને

દેખે ત્યાંથી પછાડવાની વાત. અહિં બેયું કે કોઈ દેખાતું નથી એટલે સમજ પડી કે સૌ જંગલ તરફ નાઠાં હશે. ખસ. ધીરે ધીરે એણે તો આમ તેમ નજર નાંખતાં જંગલ તરફ ચાલવા માંડ્યું. જાય તે પણ ગુપચુપ. જરાય અવાજ ન કરે. જાણે ચોરી કરવાજ જતો હોયને ?

હવે બટજી ગુપચુપ ઉભા રહ્યા હોત તો તો બચી જત. પણ એને તો વિનાશકાળે વિપરીત બુદ્ધિ થઇ. તેણે ધાર્યું : હવે તો બધું શાંત પડી ગયું. અવાજ કંઈ સંભળાતો નથી. હાથી હવે ચાલ્યો ગયો હશે. લાવ જેઉં તો ખરો.

એમ કરી બાધસાહેબ તો બહાર નીકળ્યા. પ્રાક્ષણીએ બહુયે મનાઇ કરી. બહુયે કાલાવાલા કર્યા. મારા સમ, તમે અહિંથી ના જશો. પણ પ્રાક્ષણ માને શાનો ? તે તો જુદે ચઢ્યો : તમે અહિં ગુપચુપ બેસી રહેજો. હું સહેજ ડાકીયું કરી આ પાછો આવ્યો. હાથી નક્કી ચાલ્યો ગયો હશે. હવે કંઈ ડર જેવું નથી.

(૭)

ઝાડીમાંથી બહાર નીકળી તે પચાસેક વાર ચાલ્યો હશે ત્યાં તો સામેજ જમદૂત ઉભેલો. ભાગ્યેજ વીસ ડગલાં દૂર હશે. બ્રાહ્મણ દોડ્યો પણ દોડતાંયે ભૂલ્યો. પાછા ઝાડીમાં પેંસી જવાનું એને ના સૂઝ્યું. સીધોને સીધોજ દોડ્યો. જંગલની ધોરી વાટેજ દોડ્યો.

પણ હાથી સાથેની શરતમાં માણસ ક્યાંથી જીતે? એનું શરીર કેવડું મોટું, એના ડગલાં કેવાં લાંબા, એની ફ્લંગ કેવી મોટી? થોડે ગયો ન ગયો ત્યાં તો બ્રાહ્મણભાઈએ જોયું કે હાથીએ મને પકડી પાડ્યો છે. પાસેજ, ખુલ્લી જગામાં, એક મોટી ટેકરી જેવું હતું. ટેકરી મોટી હતી.

ભટજી તો તેની આસપાસ દોડવા લાગ્યા. હાથમાં જનોઈ ઝાલી દેવને સંભારવા લાગ્યા. દેવીને સંભારવા લાગ્યા. હાથીને કાલાવાલા કરવા લાગ્યા, “ગરીબ બ્રાહ્મણને મારીશ મા, ગણપતિ દાદા, ગરીબ ભટજીને મારીશ મા.” એમ બોલતો જય,

હાંફતો જાય ને દોડતો જાય. પાછળ હાથી દોડે.

ઝાડીમાં બેઠેલી બ્રાહ્મણીને પણ બધું સંભળાતું હતું. તે સમજે કે ખેલ ખલાસ—આવી બન્યું. ઉંચા ઝાડ પર બેઠેલો પહેરેગીર પણ બધું જોઈ રહેલો. તે પણ બિચારો સડક થઈ ગયો. તે ચીસો ને બૂમાટા મારતો હતો કે “એ ભટજ કાકાને હાથીએ માર્યા રે, હાથીએ માર્યા.....”

એ ચીસો હાથીનેય કાને પડી. તે એકદમ ચમકીને ઉભો. બ્રાહ્મણ પણ ઉભો ને તેણે ઝાડી નજર નાંખી, કે જોઈએ હાથી શું કરે છે ? હાથી સહેજ વાર ઉભો. પછી આંખ મીંચી ઉંઘાડીયે એટલામાં તો એણે પગ ટેકરા પર ટેકવ્યા, શૂંઢ ધુમાવી ને ભટજને તેમાં લીધો. ખસ ખલાસ. ભટજનો છુંદો થઈ ગયો. પેલા પહેરેગીરે એ જોયું. તેણે બૂમાબૂમ કરી ગામને ખબર આપી.

(૮)

આમ ને આમ લગભગ સહવાર થવા આવી. બ્રાહ્મણને માર્યા પછી હાથીએ બીજા ગામનો રસ્તો

લીધો. લગભગ દશ વાગે એણે બીજે ભોગ લીધો. એક બિચારો ગોવાળોયો રસ્તે થઈને જતો'તો. માથે બે મટકાં હતાં, દહિંથી ભરેલાં. કોઈક વેપારીને ત્યાં એ મટકાં આપવાનાં હતાં.

અચાનક જુએ તો જમદૂત સામેજ ઉભેલો. ગોવાળ તો દહિં ફેંકીને નાઠો. પણ જઈને જય ક્યાં? ચાર ફાંગ મારતાં હાથીયે તેને પકડ્યો ને પછાડ્યો. ગોવાળીયાના રામ રમી ગયા. પેલા દહિંને પણ એ દુષ્ટ હાથીડાએ સાફ કરી નાંખ્યું.

બીજે દહાડે હાથીડો ખેતરે થઈને જય. ખેતરમાં થોડાં ઢોર ચરે. સાથે થોડા ગોવાળના છોકરા. છોકરા તોફાની. દૂરથી હાથીને જોતાંજ માર્યો કૂદકો ને ચઢ્યા ઝાડ પર. ત્યાં બેસી ઝાડ પરથી ડાળીએ તોડી તોડીને હાથી પર ફેંકવા મંડ્યા. ત્રણ છોકરાથી ઝાડ પર ન ચઢાયું તે ઉભી પુંછડીએ નાઠા. પાસે એક ખાડી હતી. તે તરફ દોડ્યા. ખાઈના કિનારા ખુબ ઉંચા ને વચ્ચે ઉંડાં પાણી. બે છોકરાએ માર્યો ભુસકો પાણીમાં. તરતા તરતા ગયા

સામે પાર. ત્રીજે છોકરે ડુબકી મારી. ગામડાના છોકરાં. તરતાં સાડાં આવડે. ડુબકીમાંથે ઉસ્તાદ. ડુબકીવાળો તો પાણીમાંજ ભરાયો. ધાર્યું કે બે ત્રણ મિનિટે નીકળી જઈશું. કોઈને જોશે નહિ એટલે હાથી ચાલ્યો જશે. પછી શી ફિકર છે ?

પણ હાથી કાંઈ કાચો હતો ? તેણે કાંઠે આવી બેયું તો બે જણ સામે કાંઠે બેઠા છે. એકે ડુબકી મારી છે. હાથી તો ચતુર પ્રાણી. તેણે વિચાર્યું, ડુબકી તે ક્યાં સુધી રહેવાની છે ? હમણાં બહાર નીકળશે. ક્યાં જવાનો છે ? હાથીએ તો શૂંઢ પાણી પર ધરી રાખી, શિકાર બહાર નીકળે કે પકડી લેવો. છોકરો બાપડો પાણીની અંદર ક્યાં સુધી બેસે ? સાસ લેવાને તેણે સહેજ માથું બહાર કાઢ્યું ત્યાં તો ભપ્પ દધને શૂંઢ પડી જ છે.

બિચારો છોકરો ક્ષણ વારમાં રામરોટલો થઈ ગયો. હાથીએ તેનો ભોગ લીધો. એવો લીધો કે તેનું શરીર લોચિલોચા થઈ ગયું. આ બેઢને પેલા સામા કાંઠાવાળા તો ચીસો પારતા મુઠ્ઠી

સામા શંકવાળા જે છાશ તે ચાસે માતા મુઠું વાળીનેજ નહી

વાળીનેજ નાઠા.

(૯)

આમ ને આમ આ હાથીએ દશ બાર જીવ લીધા. જેની પાછળ પડ્યો તેનો જીવ લેત્યારેજ જ'પે. ફક્ત એકજ માણસ એના લાગમાં આવવા છતાં છટકેલો. એ બાધસાહેબ ટહેલતા ટહેલતા ખાધને કાંઠે ચાલે. અચાનક કોણ જાણે ક્યાંથી હોકારો કરતો હાથી ફુટી નીકળ્યો. પેલા બાધસાહેબ મુઠ્ઠી વાળીને દોડ્યા. પણ તેનું કાળજી ઠેકાણે હતું. તેને ખ્યાલ હતો કે હાથી સાથે દોડવાની શરતમાં નહિ જીતાય. ખાધને કાંઠે એક આમલીનું ઝાડ હતું. એ બાધસાહેબ તો ફ્લાંગ મારી ને ચઢ્યા, તે ગયા ઠેઠ મથાળે.

પછી હાથીનો તો ગુસ્સો જોઈ લેવો; શિકાર પંજમાંથી છટકેજ કેમ? હાથીડો તો ઝાડ પર મંડ્યો. બમાબમ માથું તેની સાથે ઠાકવા માંડ્યું. પણ એ તો આમલીનું ઝાડ. ઝાડ મોટું. મૂળીયાં હિંડા. તે કેમ ચસે? ઝાડે તો જરાય મચક ન

આપી !

પણ હાથી તો ચતુર પ્રાણી; એણે ભુક્તિ શોધી. શુંઢમાં ભરીને ખાધમાંથી પાણી લીધું ને ઝાડની આસપાસ જમીન પર રેડ્યું. પછી પોત્તી જમીન ઉખેડવા માંડી. પગે પગે ખોતરવા માંડી. થોડું ખોતરે, વળી પાણી નાંખે, વળી ખોતરે. વળી પાણી લઈ આવે ને રેડે ને ખોતરે.

ઝાડ પર બેઠા બેઠા પેલા ભાઈ આ બધું જોઈ રહ્યા'તા. આ ભુક્તિ જોઈને સડકજ થઈ ગયા. લાગ્યું કે હવે ખેલ ખત્તાસ. હમણાંજ થોડી વારમાં ઝાડનો પાથો ઢીલો પડશે. પછી ઝાડથી હાથી સાથે ટક્કર નહિ ઝીલાય. ઝાડ ભમ્મ દઈને પડશે, ને તે સાથે આપણે પણ પડીશું !

પણ એય ચતુર હતો ને ! એણે પોતાના કપડાં કાઢી તેને ફાડ્યા. પછી તેમાં ઝાડની ડાળીઓ ને પાંદડા ભરી માણસના જેવોજ ઘાટ બનાવ્યો. આમ એનો બનાવટી માણસ (ચાડીયો) બન્યો ને આમ પેલું ઝાડ કડડભુસ દઈને નીચે પડ્યું. ખાડીના

ચેલે ખારથી નજર કરી તો હાથી પેલા ચાડીયા
ઉપર ભેંચી પોતાનો ગુસ્સો કાઢતો હતો.

પાણીમાં. ઝાડ પડવા માંડતાંજ એણે પેલા ચાડીયા હાથી તરફ ફેંક્યો. તે બરાબર હાથી પાસે પડ્યો. પોતે ઝાડના મથાળા સાથે પાણીમાં પડ્યો—ખાસ વાગ્યું નહિ. તરતજ તરતો તરતો સામે કાંઠે નાઠો. પછી હા.....શ કરતો જરા ઉભો. હવે બચી ગયો'તો. ઉભા રહીને નજર કરી: હાથી પેલા ચાડીયા ઉપર બેરથી પોતાનો ગુસ્સો કાઢતો હતો !
આમ હાથીનો એકજ શિકાર છટકી ગયો !

(૧૦)

દશ બાર જાણનાં ખૂન—ને કેટલાંય ગામડાંનો થરથરાટ ! એ કંઈ જે તે વસ્તુ ? કંઈ પણ ઉપાય થવો બેઠયે. બેસી રહે શું વળે ? બન્દુકથી વીંધીને હાથીને ઠાર કરવો બેઠયે. સરકાર તરફથી જમીનદાર પર હુકમ આવ્યો, હાથીને એકદમ ઠાર કરો.

પણ હાથી પર જમીનદારનો ભારે પ્રેમ. મારી નાંખતાં છવ ન ચાલે. ગાંડો ફરી પાછો ડાહ્યા થાય તો સાડું. એક વાર બેવું બેઠયે.

જમીનદારે ઉપાય કીધો. પાંચ સાત હાથણીઆ

ભેગી કરી. તેને એક સ્થળે રાખી. મકનો મસ્તાનો ત્યાં દોડ્યો ને ઉભો રહ્યો. સંતલસ મુજબ તેને પકડી લીધો ને તળાવને કાંઠે મોટા ઝાડ સાથે બાંધ્યો.

પછી તો રોજ તેના ડીલ પર ખૂબ ઠંડું પાણી છાંટે. ઘડેઘડા. લગભગ હજાર મણ પાણી વરસાવે. એમ નહવડાવી રોજ મણ દોઢ મણ દહિં ખવડાવે. સાત દહાડા એમ કર્યું. આઠમે દહાડે જુએ છે તો હાથીની આંખની રતાશ ગઈ છે, મિનજ જરા ઠંડો પડ્યો છે. પહેલાંની પેઠે ખોરાક ખાય છે, કેળ ખાય છે; જાણે હવે કંઈ નથી. હવે એને છોડી જોવો કે કેમ ?

પણ કેમ છોડાય ? વખતે ફરી તોફાન કરે તો ? ગાંડો થઈ જાય તો ? પારખું કરવું જોઈયે. પારખું પાર પડે તો જણાય કે ફીકર નથી. હાથી અસલ જોવો થઈ ગયો છે.

મટોડીને ગરૂથી રંગી એક માણસ બનાવ્યો. કપડાં સારી પેઠે પહેરાવ્યાં. જાણે આખેહુખ માણસ. ગમે તે છેતરાઈ જાય. એ પુતળાંને હાથી

પાસે મૂક્યું.

મૂકતાંજ, ખલાસ ! હાથી પાછો ગાંડોતૂર !
પુતળાંને બાંગી તોડી છુંદીને હાથીએ પૂરું કર્યું.
દાંતે દાંતે ચાવી જોયું. માણસ જોયો કે દાઢ સળકી !

બસ, પછી શું ? ગોળી મારવાનું થયું. ગોળી
મારી. પણ એક ગોળીએ કંઈ એ મરે ? એ તો
મકનો મસ્તાનો. ખાર તેર ખાર કર્યા. એક એક
ગોળી વાગે ને હાથી થરથર ઘૂંજે. તેની આંખમાંથી
આંસુ વહેવા લાગ્યાં. જાણે જળના રેલા. આખરે
હાથી ધમ દધને પડ્યો. ત્યારે જમીનદાર ને બીજાં
આસપાસનાં સૌ પોસપોસ આંસુએ રડ્યાં. ખૂબ
રડ્યાં. સહેજ બેઠરકારીને લીધે તેમણે હીરા જેવું
પ્રાણી ખોયું !

સમાપ્ત

નવા યુગનાં રમકડાં

સેટ ૧ લો

૧ ટોલ્સ્ટોયની ત્રણ વાતો	૦-૫-૦
૨ બકુલ	૦-૬-૦
૩ બિરબલનો બન્ધુ	૦-૮-૦
૪ મુરખરાજ (ટોલ્સ્ટોય)	૦-૮-૦
૫ નીલમ	૦-૬-૦
૬ લાખ અને યુધિષ્ઠિર	૦-૪-૦
૭ બાળવિહાર (૧)	૦-૧૨-૦
૮ જયમજરાંગ	૦-૬-૦
૯ વાણીનું વન	૦-૪-૦
૧૦ બકુઈ હાર	૦-૪-૦
૧૧ બરફીપુસી	૦-૪-૦
૧૨ સોનાપ્રગારી	૦-૪-૦
૧૩ તોફાની ટીપુરો	૦-૬-૦
૧૪ કચુંબર	૦-૩-૦
૧૫ ધૂપસળા	૦-૪-૦
૧૬ બાળવિહાર (૨)	૦-૬-૦
૧૭ મોતીના ફાણા	૦-૫-૦
૧૮ ઓક હતો કૂતરો—	૦-૪-૦
૧૯ કેરીનાં બજારો	૦-૩-૦
૨૦ નવનીત	૦-૩-૦
૨૧ મેથબનુષ	૦-૪-૦
૨૨ મિયાઈ	૦-૧-૦
૨૩ હાથી ધમધમ ચાલે	૦-૧-૦
૨૪ બાળહાયસી	૦-૩-૦
૨૫ ચોપગાંની ચતુરાઈ	૦-૪-૦
૨૬ ગધેડાનું રાજ	૦-૧-૦

૨૭ રમકડાંની કુકાન ૦-૧-૦

૨૮ બકુઈ જમરખ ૦-૧-૦

૨૯ મકનો મસ્તાનો ૦-૧-૬

૩૦ બંગાળી બિરબલ ૦-૬-૦

પોસ્ટેજ રૂ. ૧૧. સ્ટેશનવાળા ગામે

૧૬૯૯ પાર્સલ સરતું પડે.

સેટ બીજો:

૧ બલબલમણિ	૦)-
૨ સવાકાની આપવીતી	૦)-
૩ ખોટી ખોટી વાતો	૦।
૪ સિપાઈઢાઢા	૦)૩।।
૫ મધપૂરો	૦।।।
૬ કાલસાકામ	૦।-
૭ સખરસ	૦)≡
૮ ક્રીતિસ્તંભ	૦।
૯ રિક્કિ ટિક્કિ	૦।
૧૦ સારંગીવાળો	૦)≡
૧૧ ખરેખરી વાતો	૦)≡
૧૨ મોસાળની મોજ	૦)≡।।
૧૩ રસીકની પેટી
૧૪ પુસ્તકાલય

નવી ચોપડીઓ તૈયાર થાય છે

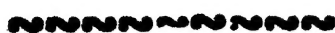

ગાંડીવ

સચિત્ર બાળવાર્ષિક

મધ પૂડો

આ

જે

જ

રસભરી કવિતાઓ.....

લાડ કાવ્યો.....

પરીઓની વાતો.....

વિજ્ઞાનની રમુજો.....

નવી નવી રમતો.....

ઇતિહાસ કથાઓ.....

પ્રેરક ચરિત્રો, સમશ્યાઓ

ક્રોધડા.....

અને.....

એવું બીજું ઘણુંયે.....

વળી પાને પાને.....

ચિત્રો તો ખરાંજ.

૦-૧૨-૦

વ

સા

વો

ગાંડી વ

ગાંડીવનાં બધાં '૪૪' બાળ પુસ્તકો વસાવો.

